

Mirko Pejanović

**POVODOM BIBLIOGRAFIJE UNIVERZITETSKIH
I NAUČNIH PUBLIKACIJA: 1949–2009.¹**

**ON THE OCCASION OF PUBLISHING
THE BIBLIOGRAPHY OF UNIVERSITY
AND SCIENTIFIC EDITIONS: 1949-2009**

Sažetak

Tekst je izlaganje sa promocije Bibliografije univerzitetskih i naučnih publikacija 1949–2009. održane 19. maja 2010. godine u povodu obilježavanja 60 godina postojanja i rada Univerziteta u Sarajevu.

Summary

The text contains a presentation delivered at the promotion of the Bibliography of University and Scientific Editions: 1949-2009 that had been held on May 19, 2010 on the occasion of celebrating the 60th Anniversary of the University of Sarajevo's existence and work.

Bibliografiju univerzitetskih i naučnih publikacija 1949–2009. pripremili su uređivački odbor na čelu sa rektorom prof. dr. Farukom Čaklovićem zajedno sa redakcijom koju su činile Dženana Tuzlak i mr. Sonja Polimac.

Na 553 stranice Bibliografije nalaze se naslovi univerzitetskih i naučnih publikacija što su nastale u nastavno-pedagoškom i naučno-

---

¹ *Bibliografija univerzitetskih i naučnih publikacija 1949–2009*, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu: Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH, 2010, 535 str.

istraživačkom radu u proteklih 60 godina postojanja i rada Univerziteta u Sarajevu.

Bibliografija sadrži 4.392 bibliografska zapisa knjiga i naučno-istraživačkih projekata, kao i 96 zapisa serijskih publikacija.

Ako se izuzmu četiri ratne godine (1992–1996), Univerzitet u Sarajevu je svake godine stvarao 78 knjiga ili naučnu publikaciju. Na ovaj način Univerzitet u Sarajevu se potvrdio kao uspješna i respektabilna nastavno-pedagoška i naučno-istraživačka institucija u proteklim decenijama svog postojanja i rada.

Bibliografija predstavlja važan uvid u istorijski razvoj Univerziteta u Sarajevu i njegovom doprinosu kulturnom i društveno-ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine.

Postoji više vremenskih perioda kroz koje je prošao razvoj Univerziteta u Sarajevu. U svakom od tih perioda prepoznaju se dometi naučnog stvaranja profesora Sarajevskog univerziteta, prije svega po obuhvatu i broju knjiga i naučnih studija. Radi se o tome da je naučno i nastavno-pedagoško stvaralaštvo bilo determinisano društveno-istorijskim i društveno-ekonomskim pretpostavkama koje su bile specifične za svaki vremenski period. Po dometima naučnog stvaranja izdvajaju se četiri perioda u proteklih šest decenija postojanja Univerziteta u Sarajevu.

Prvi vremenski period u razvoju Univerziteta u Sarajevu javlja se od momenta osnivanja 1949. godine pa do 1965. godine XX stoljeća. U ovoj prvoj deceniji svoga postojanja i rada Univerzitet u Sarajevu uspostavlja svoje institucionalne kapacitete. Formiraju se i započinju rad sve visokoškolske institucije, instituti i istraživački centri, koji u osnovi čine današnju strukturu Univerziteta u Sarajevu. U istorijskom kontekstu prvih 15 godina razvoja Bosne i Hercegovine nakon Drugog svjetskog rata ima obilježje obnove i stvaranja ekonomske i kulturološke osnove za izlazak Bosne i Hercegovine iz kulturne i ekonomske zaostalosti.

Formiranje Univerziteta u Sarajevu predstavljalo je prekretnicu u kulturnom i socijalnom razvoju Bosne i Hercegovine. I upravo u toj prvoj deceniji rada Univerziteta u Sarajevu nastaju i vrijedne nastavno-pedagoške i naučne publikacije.

Nakon što je u prvih 15 godina rada stvorena institucionalna i kadrovska osnova za razvoj Univerziteta u Sarajevu, uslijedio je vremenski period od 1965. do 1990. godine za koji se može reći da je bio period najvećeg uspona u razvoju Univerziteta u Sarajevu. U ovom vremenu

proširena je kadrovska osnova Univerziteta. Educiran je i u nastavni naučno-istraživački proces uključen veći broj docenata iz skupine mladih ljudi talentovanih za naučno-istraživački rad. Tokom 70-ih godina XX stoljeća privreda Bosne i Hercegovine bilježi uspješan razvoj kroz primjenu novih tehnologija i orijentacijom na izvoz na svjetsko tržište.

Uz univerzitetske naučno-istraživačke kapacitete otvaraju se razvojno-istraživački centri u svim većim privrednim preduzećima. Povezuje se naučno-istraživački rad sa razvojem privrede i društva. Istovremeno tadašnja politika državnih organa Bosne i Hercegovine dovodi do formiranja posebnog republičkog fonda za finansiranje naučno-istraživačkog rada (u tadašnjem vremenu SIZ za nauku).

Upravo u ovom vremenu pokreću se brojni naučno-istraživački projekti. Pripremljena „Bibliografija univerzitetskih i naučnih publikacija 1949–2009.“ pokazuje da je u vremenu od 1965. do 1990. godine bilo zlatno doba u razvoju naučno-istraživačkog rada. Tada su izvedena brojna istraživanja kako fundamentalna, tako i aplikativna. Na temelju ovih istraživanja štampane su naučno-istraživačke studije. U Bibliografiji se dokumentuje da su naučno-istraživačke studije obuhvatale oblast tehničkih i biotehničkih nauka, potom medicinskih nauka, te prirodno-matematičkih, humanističkih i društvenih nauka. I tada i danas posebnu vrijednost imaju naučno-istraživačke studije u kojima je izvedena naučna elaboracija u pogledu mogućnosti ekonomsko-tehnološkog razvoja privrede Bosne i Hercegovine na osnovi sopstvenih prirodnih resursa: šume, vode, zemljišta, rude i slično. Veći broj knjiga izdale su izdavačke kuće „Svjetlost“ i „Veselin Masleša“ u saradnji sa izdavačkim kućama iz Zagreba i Beograda.

U vremenu svog zlatnog doba Univerzitet u Sarajevu je bio kadrovska i naučna osnova u obrazovanju matičnih komisija za formiranje Tuzlanskog, Banjalučkog i Mostarskog univerziteta. Istovremeno, Univerzitet u Sarajevu je bio naučna osnova za formiranje Društva za nauku, a potom Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Ratno vrijeme se javlja kao treći period u postojanju i radu Univerziteta u Sarajevu. U prvoj godini rata uništen je bibliotečki fond Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine i Orijentalnog instituta. Bez bibliotečkih fondova su ostali i fakulteti čije su zgrade bile uništene ili devastirane: Šumarski, Poljoprivredni, Saobraćajni i Elektrotehnički fakultet. Uprkos opsadi Sarajeva i teškim ratnim uslovima Univerzitet

u Sarajevu je bio jedna od institucija koja je radila sve vrijeme rata. I u ovom ratnom vremenu profesori Sarajevskog univerziteta, ali u znatno manjem broju, objavljuju knjige i naučne radove.

Postratno i postdejtonsko vrijeme čini zaseban vremenski period u razvoju Univerziteta u Sarajevu, a time i naučnog stvaralaštva profesora ovog univerziteta. U kontekstu 60. godišnjice postojanja Univerziteta u Sarajevu uzima se postdejtonsko vrijeme za četvrti period.

Siromaštvo društva, nerazvijenost privrede u novim tržišnim uslovima, kao i slabosti u organizaciji, ustrojstvu i funkcionisanju državne strukture tokom postdejtonskog perioda onemogućuju puni razvoj naučnog stvaralaštva na Univerzitetu u Sarajevu. Ni privreda ni državna struktura nemaju materijalno-finansijsku osnovu za finansiranje naučno-istraživačkih projekata i naučno-istraživačkog rada.

Sredstva koja izdvaja Kanton Sarajevo za naučno-istraživačke projekte više su nego simbolična naspram realnih mogućnosti naučno-istraživačkog rada na Univerzitetu u Sarajevu. Veoma je mali broj fakulteta, članica Univerziteta u Sarajevu, koji su u postdejtonskom vremenu dobili sredstva za naučno-istraživačke projekte. I zato je uočljiva bitna razlika u nivou i širini naučne produkcije u predratnom i postratnom vremenu.

Promocija *Bibliografije univerzitetskih i naučnih publikacija 1949–2009.* je prilika i povod da se istakne veliki stvaralački potencijal profesora i istraživača koji su u proteklih 60 godina napisali knjige i izveli naučno-istraživačke projekte. Većina napisanih i objavljenih knjiga pripada individualnim poduhvatima. Uočljivo je da se najveći broj autora javlja sa dvije do pet knjiga u svom stvaralačkom opusu.

Jedan manji broj stvaralaca objavio je od pet do deset knjiga i naučno-istraživačkih studija.

U kontekstu broja objavljenih knjiga i istraživačkih studija značajno je izdvojiti one profesore i naučne radnike koji su naučnoj produkciji Univerziteta u Sarajevu, a unutar svoje naučne discipline, dali prepoznatljivo najveći doprinos tokom višedecenijskog rada na Univerzitetu. Oni su napisali deset i više knjiga.

U oblasti filozofije, te drevne naučno-teorijske discipline po broju objavljenih knjiga izdvajaju se profesori: Muhamed Filipović, Ivan Foht, Kasim Prohić i Abdulah Šarčević.

U oblasti tehničkih nauka se po broju objavljenih knjiga i naučnih studija izdvajaju profesori: Svetozar Zimonjić, Mehmed Bublin i Vlatko Doleček. U oblasti prirodno-matematičkih nauka najviše naslova imaju profesori: Ljubomir Berberović, Rifat Hadžiselimović, Avdo Sofradžija, Dejan Milošević i Emin Sofić.

Medicinske i biotehničke nauke svojim naučnim stvaralaštvom najviše su zadužili profesori: Grujica Žarković, Natalija Dozet i Muhidin Hamamdžić.

Razvoju književnosti i pedagoških nauka brojem svojih knjiga ponajviše su doprinijeli profesori: Muhsin Rizvić i Nikola Filipović.

U oblasti istorijskih nauka najviše knjiga je objavio profesor Enver Imamović.

U pravnim naukama najviše knjiga su objavili profesori: Bogdan Loza i Mustafa Imamović.

U oblasti sociološko-politoloških naučnih disciplina po broju objavljenih knjiga izdvajaju se profesori: Omer Ibrahimagić, Ivan Cvitković i Esad Zgodić.

U oblasti ekonomskih nauka najveći broj naslova knjiga i studija napisali su profesori: Hasan Hadžiomerović, Stjepan Lovrenović i Boris Tihi.

Bibliografija će biti od velike koristi za nastavnike i studente Univerziteta u Sarajevu.

Čestitamo uredništvu i redakciji na izdavačkom poduhvatu.